
Zpráva o českém knižním trhu 2013/2014

Listopad 2014

Vydal Svaz českých knihkupců a nakladatelů v roce 2014.

Autoři jednotlivých kapitol:

Vladimír Pistorius 1, 2b, 4, 9, 10

Ivo Magera 2a

Jiří Vlček 6, 7

Břetislav Hanzal 8

Josef Žák 6

Erika Frýbortová 5, 6

Marcela Turečková 3, 11, 12, 13, 14, 15

Kompletace a redakce:

Marcela Turečková

© SČKN, 2014

ISBN 978-80-905680-1-3

Obsah

1/ Struktura knižní produkce v roce 2013	4
2/ Prodej knih v roce 2013.....	7
a/ Celkový objem knižního trhu	7
b/ Průměrná cena knihy	7
3/ DPH v roce 2013	10
4/ Čeští nakladatelé v roce 2013.....	11
5/ Knižní velkoobchod v roce 2013.....	15
6/ Knižní maloobchod v roce 2013	16
7/ Elektronické knihy v roce 2013.....	18
8/ Audioknihy v roce 2013	21
9/ Přímá státní podpora literatury v letech 2007–2014	22
10/ Knižní trh jako zdroj pracovních příležitostí v oboru v roce 2013	24
11/ Knižní periodika a internetové knižní projekty v roce 2013	25
12/ Možnosti vzdělávání v knihkupeckém a nakladatelském oboru v roce 2013	27
13/ Knihovny v ČR v roce 2013	28
14/ Knižní veletrhy v roce 2013	29
15/ Kampaně a projekty propagující četbu knih v roce 2013.....	30
Poznámky	32

1/ Struktura knižní produkce v roce 2013

Charakter statistických dat

Statistická data o velikosti a struktuře produkce českých knih vycházejí z analýzy titulové produkce, neboť statistická data o finančních objemech v oblasti českého knižního trhu v současné době prakticky neexistují. Ve své analýze se opíráme především o dva zdroje poskytované Národní knihovnou ČR (NK), jimiž jsou každoroční *Výkazy o neperiodických publikacích* (VNP) a bibliografická databáze Česká národní bibliografie (ČNB).

Počet vydaných titulů

Podle ČNB vyšlo v České republice celkem zhruba 16 600 titulů s vročením 2012 (zhruba stejný počet jako v roce 2011). Odhadujeme, že počet titulů vydaných v roce 2013 byl přibližně o procento nižší, přičemž časový vývoj počtu vydaných titulů zachycuje následující graf^[1]:

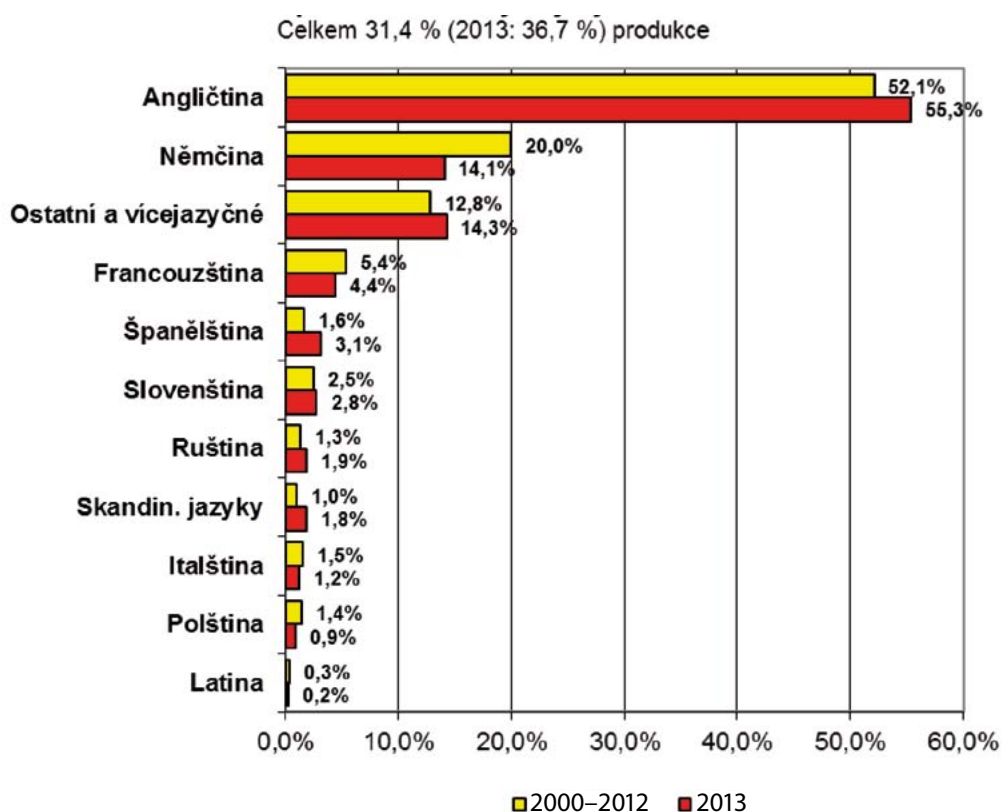
Uvedená čísla, s výjimkou údaje za rok 2013, představují počty knih s daným vročením zaznamenaných v databázi ČNB k 1. 9. 2014. Počty titulů v jednotlivých letech se přitom dále mění tak, jak NK ČR zpracovává ještě některé nezachycené tituly, a celkový počet titulů lze s významnou přesností odhadnout teprve zhruba po 20 měsících (kupříkladu počet titulů s vročením 2012 zaznamenaných v ČNB stoupl od 1. 9. 2013 do 1. 9. 2014 ještě zhruba o 550). Počet titulů s vročením 2013 zaznamenaných k 1. 9. 2014 činil 15 898. Předpokládáme však, že během dalšího roku stoupne toto číslo analogicky jako v předchozím roce.

Překlady

Český knižní trh má importní charakter. Do ČR jsou dováženy knihy připravené a vytištěné v zahraničí, zejména však jsou importovány autorské licence, takže VNP za rok 2013 vykazuje, že z cizích jazyků bylo přeloženo 36,7% všech zpracovaných titulů. Tento podíl překladových knih na celkové produkci v roce 2013 meziročně významně vzrostl a byl nejvyšším od roku 1993, od kdy se údaje o překladových titulech objevují ve VNP (v letech 2011 a 2012 byl tento podíl 34,3% a 34,0%). Mezi jazyky, z nichž se knihy překládají, dominuje angličtina (55,3% všech přeložených titulů). Na dalších místech je dlouhodobě němčina (14,1%), francouzština (4,4%), španělština (3,1%) a slovenština (2,8%). Podíl dalších jazyků na počtu přeložených titulů pak již nepřekračuje 2%, jak ukazuje následující tabulka s počty přeložených titulů:

Jazyk	2013	tj.	2000–2012
Angličtina	3 633	55,3 %	52,1 %
Němčina	924	14,1 %	20,0 %
Francouzština	287	4,4 %	5,4 %
Španělština	203	3,1 %	1,6 %
Slovenština	181	2,8 %	2,5 %
Ruština	124	1,9 %	1,3 %
Skandin. jazyky	119	1,8 %	1,0 %
Italština	82	1,2 %	1,5 %
Polština	58	0,9 %	1,4 %
Latina	16	0,2 %	0,3 %
Ostatní a vícejazyčné	938	14,3 %	12,8 %

V posledním sloupci výše uvedené tabulky je vyčísleno poměrné zastoupení jednotlivých jazyků, z nichž byly pořízeny překlady do češtiny v letech 2000–2012^[2]. Poznamenejme, že údaje v této tabulce jsou vzaty z VNP, a vztahují se tedy nikoliv k produkci daného roku, ale k povinným výtiskům, které v daném roce do NK dorazily (viz poznámka^[1]). Stejná výhrada se pak týká i následujících analýz tematického spektra a produkce dětských knih a učebnic.

Mezi dlouhodobé trendy českého knižního trhu lze tedy počítat oslabování pozice němčiny a stagnaci francouzštiny spolu s posilováním pozice angličtiny a zvyšováním počtu překladů z dalších jazyků.

Tematické spektrum

Z hlediska tematických oblastí^[3] je struktura českého knižního trhu následující:

Dětské knihy a učebnice

Dětské knihy představují cca 11,4% titulů vydaných v roce 2013 (v roce 2012 9,38 %), učebnice pro základní a střední školy 2,7% a vysokoškolské učebnice 4,8%. Z hlediska dlouhodobých trendů lze mluvit o zvyšování podílů knih pro děti (**počet dětských titulů se během posledních 10 let ztrojnásobil**), a naopak o **výrazném poklesu zastoupení vysokoškolských učebnic, jejichž produkce poklesla od roku 2007 v absolutních i relativních číslech o více než 45 %!**

Rok	2001	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Dětské knihy	4,1 %	4,5 %	4,7 %	5,8 %	7,6 %	6,6 %	7,5 %	7,8 %	7,8 %	8,3 %	9,8 %	11,4 %
Učebnice	2,2 %	1,7 %	2,1 %	1,5 %	2,1 %	2,0 %	3,1 %	2,1 %	2,4 %	2,6 %	3,2 %	2,7 %
Vysokoškol. učebnice	8,9 %	9,7 %	8,9 %	10,0 %	9,2 %	8,9 %	8,4 %	6,3 %	6,7 %	5,8 %	5,6 %	4,8 %

Měkké a pevné vazby

Představu o poměru měkkých a pevných vazeb (často se o nich nepřesně mluví jako o brožurách a knihách vázaných) si můžeme udělat vyhodnocením záznamů databáze Ceskeknihy.cz. U knih, které vyšly v roce 2013, je poměr měkkých a pevných vazeb 145 : 100 ve prospěch vazeb měkkých (v roce 2012 to bylo 136 : 100). To naznačuje, že se podíl měkkých vazeb zvyšuje. Databáze Ceskeknihy.cz ovšem obsahuje pouze záznamy o 37% celkové titulové produkce papírových knih v roce 2013 a není vyloučeno, že uvedený poměr může být poznamenán nějakou systematickou chybou spočívající v absenci či slabém zastoupení určitého segmentu knižního trhu. Poznamenejme ještě, že se týká pouze pevných a měkkých vazeb a nezohledňuje další typy vazeb (kroužkové, volné listy, leporela atd.).

Zdroj: SČKN

2/ Prodej knih v roce 2013

a/ Celkový objem knižního trhu

Oficiální údaje o objemu knižního trhu nejsou k dispozici. Český statistický úřad tato data nezjišťuje a neexistuje ani jiná systematická evidence prodeje knih. V koncovém prodeji působí množství subjektů včetně samotných nakladatelů, své roční obraty zveřejňuje jen část z nich (pouze právnické osoby, prodejní sítě, navíc mnohdy se zpožděním), a nelze přesně oddělit tržby za prodej neknižního zboží.

Pro účely této zprávy tedy používáme **kvalifikovaný odhad**, vycházející ze zveřejněných obrátů knižních distribucí, což jsou velké společnosti zásobující většinu trhu knihami, z nichž většina je ze zákona povinna dodat údaje o obratech spolu s účetní uzávěrkou do veřejného rejstříku. Tato data pak doplňujeme obraty či jejich odhady u nakladatelů, kteří distribuují své zboží převážně vlastními silami. Odhad obratu v koncových cenách je pak dopočítáván na základě přibližného průměrného maloobchodního rabatu.

Od zveřejnění loňské zprávy jsme zpřesnili metodiku odhadu objemu knižního trhu s přispěním analýzy od společnosti Albatros Media, zohledňující, že některé distribuce zásobují rovněž vlastní sítě knihkupectví, v omezené míře obchodují distribuce také mezi sebou navzájem, případně nakladatelé prodávají část produkce přímo koncovým zákazníkům – ve všech těchto případech jsou pak dané částky ve výsledovkách započteny dvakrát nebo již s rabatem (a ten zde nelze dopočítávat). Dále je také odečten export české literatury na Slovensko.

Podle této metodiky^[1] vychází objem knižního trhu, tj. prodej v koncových cenách přes pulty knihkupectví či e-shopů na:

7,2 mld. Kč včetně DPH, předpokládaná chyba odhadu 5 % je $\pm 0,4$ mld. Kč. Odhadovaný obrat tedy vychází přibližně stejný jako v roce 2012, opravený tiskovou zprávou SČKN ze dne 28. 4. 2014 (7,2 mld. Kč) a mírně vyšší než v roce 2011 (cca 7 mld. Kč). Vzhledem ke změnám sazby DPH lze tedy po zpřesnění metodiky předpokládat, že knižní trh jako takový mezi roky 2011, 2012 a 2013 stagnoval nebo mírně klesal (v rámci statistické chyby) a odhadované zvýšení jde pouze na vrub postupného zvyšování DPH z 10 % na 14 % a na 15 % (viz kapitola 3/ DPH v roce 2013 dále).

Celkově knižní trh roku 2013 při přetrvávajícím útlumu zachraňovala jednak úspěšná předvánoční sezona, jednak prodejně mimořádně úspěšná trilogie *Fifty Shades – Padesát odstínů šedi*, která přispěla k celkovým ročním tržbám přibližně 2 %.

Zdroj: SČKN, Albatros Media

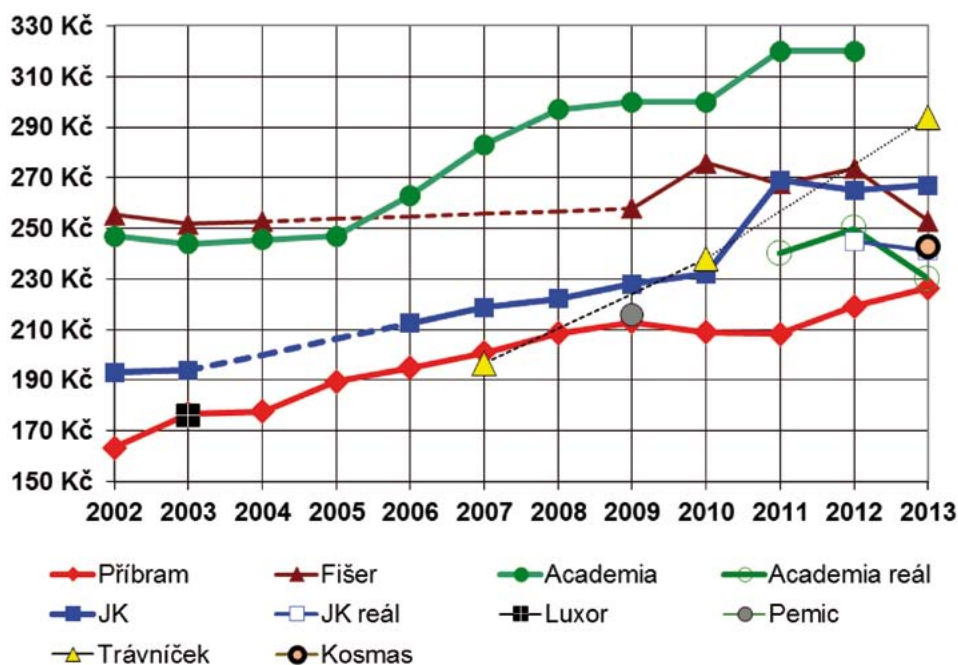
b/ Průměrná cena knihy

Průměrnou cenu papírové knihy, ani průměrnou cenu, jakou za knihu zaplatí zákazník v různých distribučních kanálech (klasická knihkupectví, internetový prodej, prodejny se zlevněnými knihami, učebnice apod.), dnes prakticky nelze zjistit, neboť nemáme k dispozici ani přesný počet prodaných svazků, ani přesnou znalost celkových realizovaných tržeb. Při odhadu průměrné ceny knihy se proto můžeme opřít pouze o čísla laskavě poskytnutá několika knihkupeckými a distribučními subjekty, jakkoliv jsme si vědomi toho, že nereprezentují všechny prodejní kanály. Při jejich interpretaci pak můžeme rovněž přihlédnout k časovým řadám, které od některých z těchto subjektů máme k dispozici. Takto získané údaje se pak vztahují především k prodeji v klasických knihkupectvích.

Pokud se týká průměrné ceny v roce 2013, dostali jsme k dispozici následující data:

Distribuce / knihkupectví	Průměrná cena
Kosmas – internetový prodej – průměrná cena zaplacená čtenáři	243,0 Kč
Kosmas – internetový prodej – průměrná doporučená cena	279,0 Kč
řetězec prodejen Jana Kanzelsbergera – pouze knihkupectví – průměrná cena zaplacená čtenáři	261,0 Kč
řetězec prodejen Jana Kanzelsbergera – průměrná doporučená cena	267,0 Kč
řetězec prodejen Jana Kanzelsbergera – včetně internetového prodeje – průměrná cena zaplacená čtenáři	241,0 Kč
knihkupectví Fišer, Kaprova ulice, Praha	253,0 Kč
Academia, prodejna na Václavském náměstí, Praha	230,0 Kč
knihkupectví Pistorius & Olšanská, Příbram	226,5 Kč
průměrná cena vyplývající z dotazníkového průzkumu AV ČR (prof. Trávníček)	294,0 Kč

Na následujícím grafu jsou znázorněna data týkající se průměrné ceny získaná během posledních 12 let (čárkované spojnice odpovídají letům, kdy údaje od daného subjektu nejsou k dispozici):

(Řada Příbram odpovídá údajům příbramského knihkupectví Pistorius & Olšanská, řada Fišer údajům z pražského knihkupectví Fišer, řada JK údajům poskytnutým řetězcem knihkupectví Jana Kanzelsbergera a řada Trávníček údajům dvou studií opírajících se o dotazníkový výzkum AV ČR z let 2007 a 2010 – viz TRÁVNÍČEK, J.: *Čteme?*, Brno, Host 2008, ISBN 978-80-7294-270-1, TRÁVNÍČEK, J.: *Čtenáři a internauti*, Brno, Host 2011, ISBN 978-80-7294-515-3 a TRÁVNÍČEK, J.: prezentace na tiskové konferenci v Národní knihovně http://www.ucl.cas.cz/images/stories/tiskove_zpravy/Tiskova_konf_Praha_zari_2013_oprava.pdf, čteno 23. 10. 2014.)

Údaje pro rok 2013 mají mnohem menší rozptyl než kdykoliv v předchozích 15 letech, a nejspíš bychom mohli říci, že **průměrná cena realizovaná v klasických knihkupectvích je zhruba 240 Kč**. Nicméně interpretace obdržených dat i jejich časového vývoje vyvolává řadu otázek a vyžaduje několik komentářů:

1. V letech 2011–2012 poskytla Academia a Jan Kanzelsbergr údaje o průměrné doporučené ceně prodaných knih a rovněž i údaj o průměrné ceně zaplacené čtenáři (Academia reál, JK reál). Výrazný rozdíl obou těchto cen (22–24%) padá na vrub zlevňování knih v knihkupectvích a vypovídá o rozkolísanosti knižních cen. Pro rok 2013 žádné takové údaje nemáme.

2. Data pro rok 2013 mají mnohem menší rozptyl než v předchozích letech. V letech 2007–2010 se údaje o průměrné ceně realizované v pražských prodejnách specializovaných na náročnou literaturu (Academia a knihkupectví Fišer) lišily od průměrné ceny v prodejnách s širokožánrovým spektrem (Příbram, Pemic, Jan Kanzelsberger, odhad prof. Trávníčka) o více než 70 Kč, v následujících dvou letech tento rozdíl ještě vzrostl. Naopak v roce 2013 se tento rozptyl zásadně snížil. Takový výrazný rozdíl vyvolává otázku, zda při stanovení průměrných cen byla vždy použita stejná metoda a zda poskytovaná čísla ve všech případech reprezentovala průměrnou cenu, kterou zaplatil čtenář.
3. Průměrná cena hlášená dvěma subjekty – prodejnou Academia a knihkupectvím Fišer – vykazala shodně mezi lety 2012 a 2013 výrazný meziroční pokles cca o 20 Kč. Menší pokles zaznamenaly i reálné ceny v knihkupectvích Jana Kanzelsbergera. Příbramská prodejna oproti tomu zaznamenala vzrůst. Je tedy otázkou, jak důvody uvedených změn interpretovat. Nabízí se několik možností:
 - odklon čtenářů od drahých knih,
 - zvýšený internetový prodej v některých prodejnách, při němž se realizuje sleva 10–20%,
 - změna prodáváného sortimentu v některých prodejnách,
 - masivní slevová politika některých subjektů,
 - celkové snížení cenové hladiny českých knih (to by však mělo vyvolat i snížení průměrné ceny v příbramském knihkupectví, které nenastalo).Na základě dat, jež máme k dispozici, dnes bohužel nedokážeme odhadnout, který z uvedených faktorů k danému vývoji průměrných cen přispěl rozhodujícím způsobem.
4. Údaje poskytnuté řetězcem prodejen Jana Kanzelsbergera, podle nichž se liší průměrná cena, kterou zaplatí čtenáři za knihu v knihkupectvích, a průměrná cena při započtení internetového prodeje o 20 Kč, indikují značný význam a rozsah internetového prodeje. Průměrná cena na velkém internetovém serveru firmy Kosmas je 241 Kč.
5. Z údajů se poněkud vymyká průměrná cena odhadovaná na základě dotazníkového výzkumu prof. Trávníčka, která námi odhadovanou průměrnou cenu převyšuje zhruba o 50 Kč a je o 40 Kč vyšší než kterákoliv průměrná cena hlášená reálnými knihkupeckými a distribučními subjekty. Domníváme se, že tento rozdíl může být způsoben tím, že respondenti dotazníkové akce mohli ve svých odpovědích nadsazovat částku, kterou za knihy utratí.

Zdroj: SČKN

3/ DPH v roce 2013

Knihy jsou v ČR od roku 1993 zařazeny mezi zboží, na něž se uplatňuje nižší hladina DPH. Obě hladiny DPH se vyvíjely následovně:

Počátek platnosti	snížená sazba	základní sazba
1. 01. 1993	5 %	23 %
1. 01. 1995	5 %	22 %
1. 05. 2004	5 %	19 %
1. 01. 2008	9 %	19 %
1. 01. 2010	10 %	20 %
1. 01. 2012	14 %	20 %
1. 01. 2013	15 %	21 %

V roce 2013 tedy byla u knih v ČR uplatňována DPH 15 %.

Zdroj: SČKN

DPH v Evropě v roce 2013

Země	knihy	e-knihy
Belgie	6 %	21 %
Bulharsko	20 %	20 %
Česká republika	15 %	21 %
Dánsko	25 %	25 %
Estonsko	9 %	20 %
Finsko	10 %	24 %
Francie	5,5 %	5,5 %
Chorvatsko	0 %	23 %
Irsko	0 %	23 %
Itálie	4 %	21 %
Kypr	5 %	18 %
Litva	9 %	21 %
Lotyšsko	12 %	21 %
Lucembursko	3 %	3 %
Maďarsko	5 %	27 %
Malta	5 %	18 %
Německo	7 %	19 %
Nizozemsko	6 %	19 %
Polsko	5 %	19 %
Portugalsko	6 %	19 %
Rakousko	10 %	19 %
Rumunsko	9 %	19 %
Řecko	6,5 %	19 %
Slovensko	10 %	19 %
Slovinsko	9,5 %	19 %
Španělsko	4 %	19 %
Švédsko	6 %	19 %
Velká Británie	0 %	19 %

(Kromě Bulharska a Dánska měly všechny státy EU v roce 2013 nižší DPH na knihy než Česká republika; v Dánsku v oblasti knih ovšem funguje velkorysý podpůrný program. E-knihy byly v roce 2013 ve všech zemích kromě Francie a Lucemburska zařazeny do vyšší sazby DPH.)

Zdroj: FEP, SČKN

4/ Čeští nakladatelé v roce 2013

Údaje o českých nakladatelích čerpáme z dat poskytnutých laskavě Národní knihovnou ČR, která vede databázi všech českých knih (ČNB). Podle zmíněných údajů **vydalo v roce 2013 alespoň jednu publikaci 2 553 různých subjektů**. To je o 4,1 % méně než v roce 2012 a o 10,8 % méně než v roce 2010 – viz následující tabulka, v níž je uveden počet nakladatelských subjektů.^[1]

Rok	2010	2011	2012	2013
počet aktivních nakladatelských subjektů	2 769	2 530	2 663	2 553

Následující tabulka uvádí produkci největších nakladatelství v posledních čtyřech letech (v tabulce jsou uvedena nakladatelství, jež vydala v roce 2013 více než 100 titulů):

Nakladatelství	Typ	Místo	Počet titulů			
			2013	2012	2011	2010
Albatros Media*	a. s.*	Praha	623	759	804	753
Univerzita Palackého v Olomouci	vš	Olomouc	492	248	224	178
Euromedia Group**	k. s.**	Praha	487	500	474	481
Grada Publishing	spol. s r.o.	Praha	372	367	420	405
Univerzita Karlova	vš	Praha	358	359	322	349
MOBA	spol. s r.o.	Brno	337	341	356	375
Masarykova univerzita	vš	Brno	311	216	286	269
EGMONT ČR	spol. s r.o.	Praha	310	253	210	267
AV ČR	státní	Praha	268	240	257	241
Svojtka & Co.	spol. s r.o.	Praha	260	197	143	209
Nakladatelství Fragment	spol. s r.o.	Praha	220	190	163	192
Buchal Jiří – BB art	f. o.	Praha	191	208	153	187
Nakladatelství ČVUT v Praze	vš	Praha	185	132	213	174
Mendelova univerzita v Brně	vš	Brno	180	078	084	080
VŠ báňská – Technická univerzita	vš	Ostrava	177	118	136	179
Baronet	a. s.	Praha	176	156	070	84
Mladá fronta	a. s.	Praha	170	164	164	191
Argo	spol. s r.o.	Praha	146	139	132	138
Portál	spol. s r.o.	Praha	138	152	166	154
Ostravská univerzita	vš	Ostrava	127	081	147	131
Nová Forma	spol. s r.o.	České Budějovice	126	117	119	100
Univerzita Pardubice	vš	Pardubice	116	083	077	098
Nakladatelství SLOVART	spol. s r.o.	Praha	109	110	109	110
Vysoké učení technické v Brně	vš	Brno	101	184	134	162

* Společnost Albatros Media během let 2009–2010 kromě nakladatelství Albatros založila nové nakladatelské útvary (CooBoo a Plus) a získala další, původně samostatné nakladatelské subjekty (Computer Press, Motto, XYZ). Produkce těchto nakladatelství jsou v naší tabulce zahrnuty pod Albatros i v roce 2010, i když část této produkce by měla být vyhodnocena ještě jako produkce původních samostatných subjektů. Momentálně pod Albatros Media spadá produkce 10 samostatných nakladatelství: Albatros, BizBooks, CooBoo, CPress, Computer Press, Management Press, Edika, Motto, Plus, XYZ a koprodukční projekt s ČT Edice České televize.

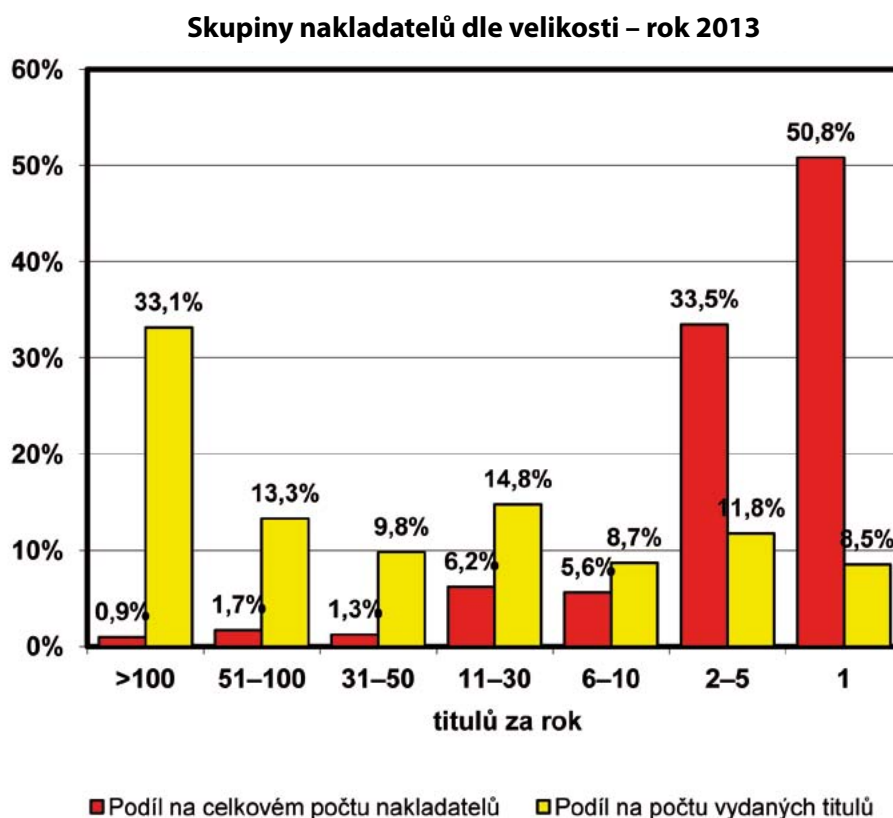
** Do skupiny Euromedia Group patří Knižní Klub, Ikar, Odeon a Universum.

Z 30 největších českých nakladatelských subjektů (měřeno počtem vydaných titulů) patří 10 vysokým školám či státu.

Spektrum nakladatelů podle počtu titulů vydaných v letech 2011–2013 uvádí následující tabulka:

Vydaných titulů	Nakladatelů		
	2011	2012	2013
> 100	29	26	24
51–100	36	34	44
31–50	42	45	32
11–30	143	148	158
6–10	193	199	143
2–5	716	722	854
1	1 371	1 486	1 298

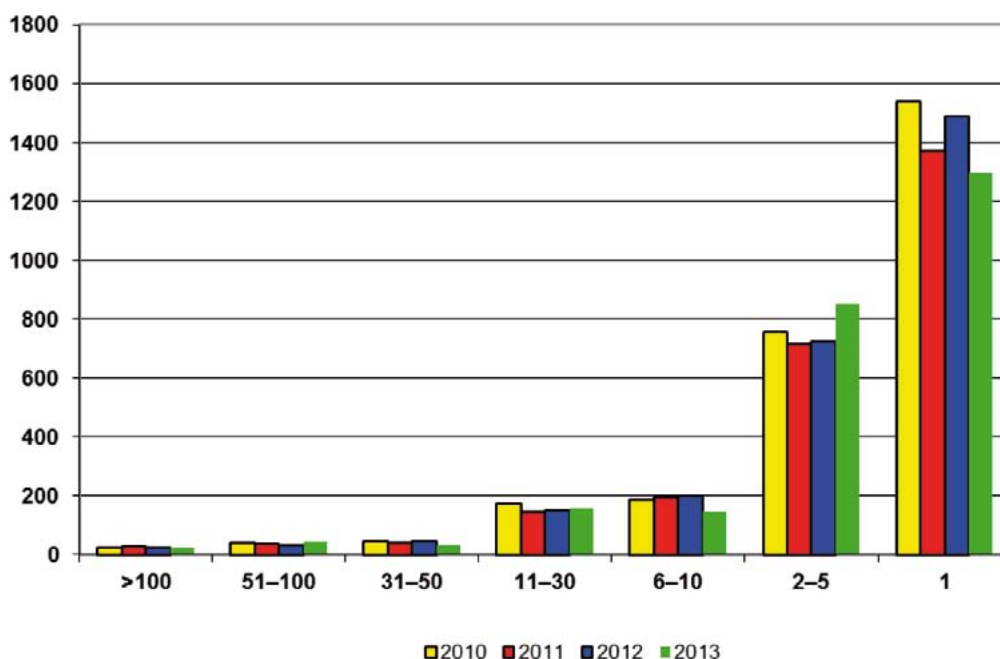
Podíl jednotlivých velikostních skupin na celkovém počtu nakladatelů a na celkové titulové produkci pak ukazuje následující graf:

Z tohoto grafu a výše uvedené tabulky vyplývá, že skupina nakladatelů vydávajících ročně více než 10 knih (s jistou licencí lze tyto nakladatele označit za profesionální nakladatelství) má 258 členů, tj. asi 10 % všech vydavatelských subjektů, a společně vydají 71 % všech titulů. Při tom síla zmíněné skupiny na trhu je samozřejmě mnohem vyšší, neboť jsou to právě profesionální nakladatelé, kteří se zaměřují na komerčně silné tituly a kteří prodávají své knihy v celoplošné knihkupecké síti. Naopak více než polovina vydávajících subjektů (56 %) vydá pouze jedinou knihu a 83 % nevydá víc než 5 knih.

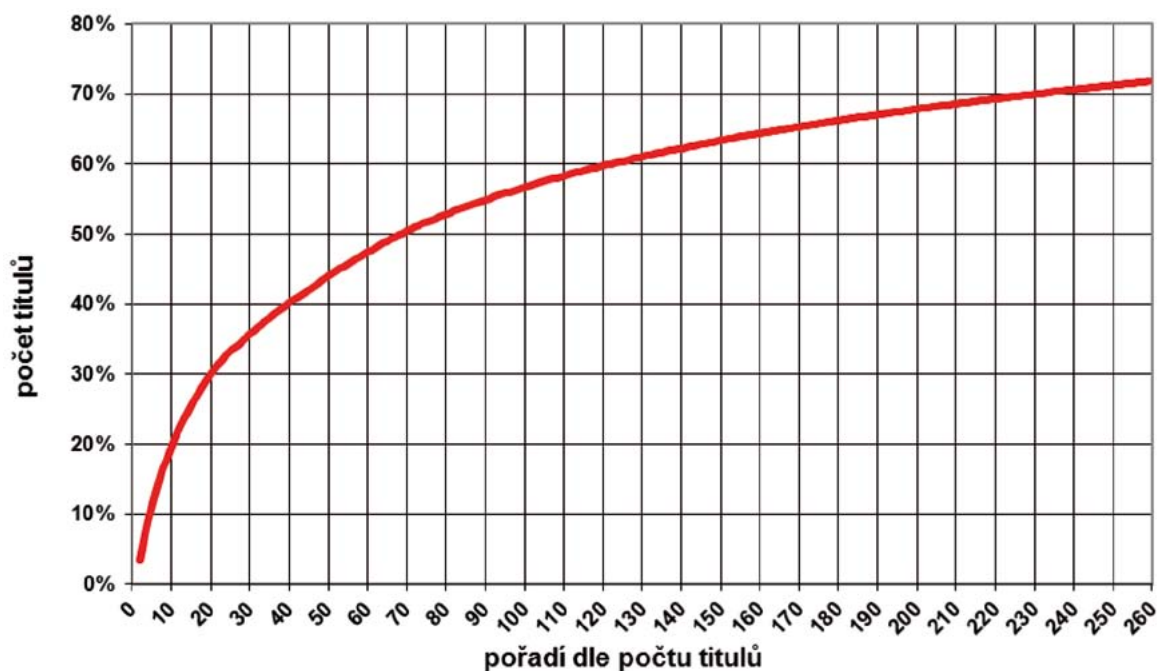
Následující graf ukazuje velikostní spektrum nakladatelů v letech 2010–2013:

Podíl nakladatelů podle vydaných titulů

Český trh je zatím mnohem méně monopolizován než ve většině evropských zemí. Za míru monopolizace můžeme považovat podíl prvních pěti největších nakladatelství na celkovém obratu národního knižního trhu. Zatímco v řadě evropských zemí je podíl nejsilnější pětky vyšší než 70% (např. ve Finsku 72%, v Holandsku 75%, ve Francii 78%), v České republice je podíl první pětky na titulové produkci pouze 12,9% a teprve produkce 229 největších nakladatelů se složí na 70% produkce celkové:

Nakladatelé dle velikosti 2013

Pokud se podíváme na vlastnictví českých nakladatelství, získáme tento obraz:

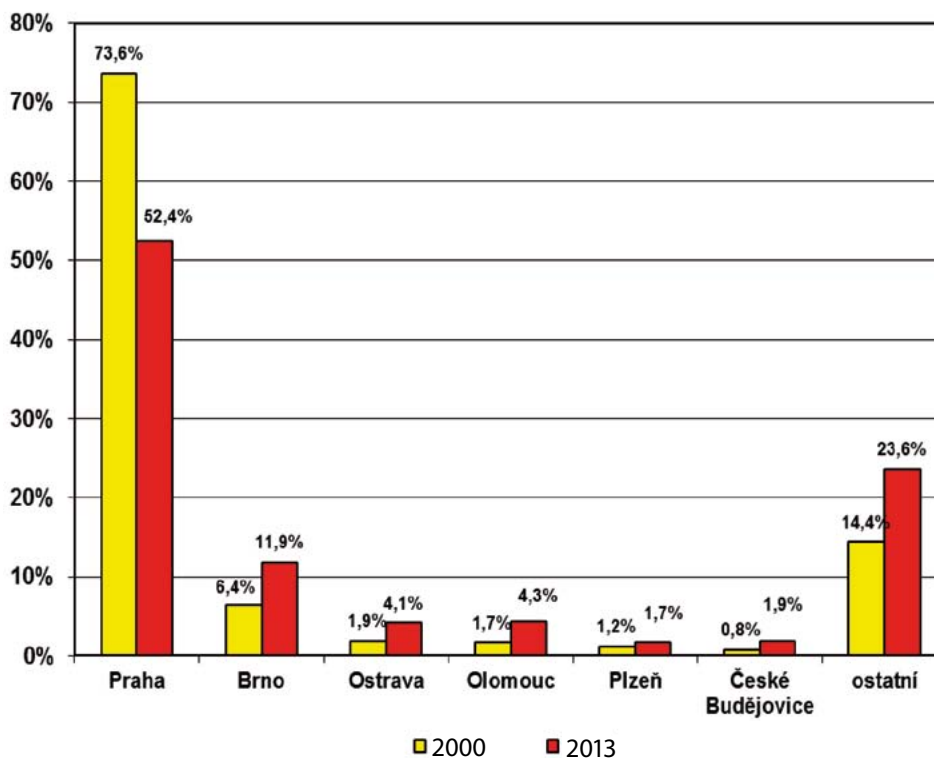
	2011		2012		2013	
	nakladatelů	titulů	nakladatelů	titulů	nakladatelů	titulů
vysokoškolská nakladatelství	1,9%	15,4%	1,9%	13,7%	2,0%	15,6%
státní nakladatelství	4,5%	6,0%	3,7%	6,6%	4,2%	6,5%
nakladatelství regionální správy	11,9%	3,9%	11,5%	4,3%	11,4%	4,4%
ostatní nakladatelství	81,7%	74,7%	82,9%	75,4%	82,3%	73,6%

Vydávání knih je soustředěno do velkých měst, z nichž zcela dominantní postavení má Praha. Následuje Brno a pak další krajská města, jak ukazuje tabulka produkce knižních titulů ve městech, v nichž vyšlo v roce 2013 alespoň 100 různých titulů:

Město	2010		2011		2012		2013	
	titulů	tj. %	titulů	tj. %	titulů	tj. %	titulů	tj. %
Praha	10 110	53,7%	9 722	55,40%	8 942	53,4%	9 698	52,4%
Brno	2 341	12,4%	2 155	12,28%	2 265	13,5%	2 193	11,9%
Olomouc	544	2,9%	547	3,12%	592	3,5%	802	4,3%
Ostrava	781	4,1%	803	4,58%	709	4,2%	763	4,1%
České Budějovice	288	1,5%	325	1,85%	284	1,7%	350	1,9%
Plzeň	445	2,4%	399	2,27%	325	1,9%	320	1,7%
Zlín	193	1,0%	233	1,33%	191	1,1%	208	1,1%
Hradec Králové	168	0,9%	147	0,84%	110	0,7%	176	1,0%
Liberec	228	1,2%	202	1,15%	199	1,2%	167	0,9%
Pardubice	149	0,8%	121	0,69%	120	0,7%	142	0,8%
Ústí nad Labem	137	0,7%	105	0,60%	107	0,6%	138	0,7%
Frýdek-Místek	120	0,6%	129	0,74%	119	0,7%	113	0,6%

Dlouhodobou tendencí je ovšem rozprostření knižní produkce do více míst, a tedy oslabování dominantního postavení Prahy:

Podíl měst na titulové produkci českých knih

Zdroj: SČKN

5/ Knižní velkoobchod v roce 2013

V roce 2013 nedošlo na mapě knižní velkoobchodní distribuce v České republice k podstatným změnám. Hlavní postavení v této oblasti nadále zaujímají firmy Euromedia Group, Kosmas a Pemic Books.

Vedle klasických velkoobchodů provozuje velkoobchodní činnost skupina Albatros Media, která dodává produkci svých jednotlivých nakladatelství do maloobchodní sítě přímo. Albatros Media díky svému rozšiřujícímu se portfoliu vlastních nakladatelských značek významně posiluje svoji pozici velkoobchodního distributora. V současné době vlastní 11 nakladatelských značek.

Vlastní přímé zásobování si zajišťují i některá další z velkých nakladatelství, např. Grada Publishing, Portál nebo Alpress.

V roce 2013 ukončila svoji činnost distribuce Krameriova K.D. spol. s r.o.

Všeobecné knižní distribuce (celorepubliková působnost bez žánrové specializace):

Euromedia Group, k. s.

euromedia.cz

Nejvýznamnější nakladatelství ve výhradní distribuci: vlastní produkce Euromedia Group (nakl. značky Ikar, Knižní klub, Odeon, Universum), výhradní distribuce: Domino, Fortuna Libri, Brána, Galatea, Panteon, Noxi

Kosmas, spol. s r. o.

firma.kosmas.cz

Nejvýznamnější nakladatelství ve výhradní distribuci: Argo, Paseka, Prostor, Torst, Garamond

Pemic Books, a. s.

pemic.cz

Nejvýznamnější nakladatelství ve výhradní distribuci: Ottovo vydavatelství

Pavel Dobrovský BETA, spol. s r. o.

dobrovsky.cz

Nejvýznamnější nakladatelství ve výhradní distribuci: vlastní produkce (nakl. značka Beta), Talpress, Druhé město – pouze knihy Michala Viewegha

Nakladatelský servis, spol. s r. o.

nakladatelskyservis.cz

Zdroj: SČKN, Kosmas

6/ Knižní maloobchod v roce 2013

V České republice je cca 620 „kamenných“ knihkupectví se všeobecnou nabídkou (z toho 183 v rámci řetězců). Knihy jsou součástí nabídky většiny hypermarketů (Tesco, Billa, Albert, Kaufland a Globus) a zároveň také tvoří doplňkový sortiment několika dalších desítek prodejen, např. ezoterických obchodů, čajoven, military shopů apod. V roce 2013 došlo k ukončení činnosti maloobchodní sítě Librex, která měla významné postavení na severní Moravě, kde provozovala 21 prodejen. Část těchto prodejen pokračuje v režimu nezávislých knihkupců, největší knihkupectví (Dům knihy v Ostravě) převzala maloobchodní síť Knihcentrum.

a/ Kamenná knihkupectví

Kanzelsberger

Co do počtu prodejen je v ČR největší standardní knihkupecká síť Kanzelsberger, která provozuje 50 knihkupectví po celé České republice. V roce 2013 firma otevřela velkoplošnou (přes 1000m²) prodejnu v Praze v OC Černý Most a prodejnu v OC Krakov v Praze. V roce 2013 uzavřela prodejnu v Praze na Smíchově. Zároveň posílila své postavení v Brně akvizicí sítě Barvič a Novotný (2 prodejny v centru města). V roce 2014 otevřela prodejnu v OC Lužiny v Praze.

Neoluxor, Neopalladium, Neoluxor books

V roce 2013 převzetím maloobchodní sítě Bux významně expandovali do mimopražských regionů. V současné době (tj. k říjnu 2014) patří pod tuto maloobchodní síť 25 prodejen v obchodních centrech. V Praze převzali prodejnu v OC Europark Štěrboholy po Knihcentru. Na podzim letošního roku se otevřela jednak velkometrážní prodejna (1000m²) v centru Prahy v OC Quadrio, a pak prodejna ve Frýdku Místku (také v obchodním centru). V roce 2013 tato maloobchodní síť ukončila prodej na tradičním prodejním místě v Praze v Černé labuti. V roce 2014 převzala síť prodejen Levné knihy (37 prodejen).

Kosmas

Firma provozuje k říjnu 2014 celkem 15 knihkupectví z toho 5 prodejen v OC (informace k říjnu 2014). V březnu 2013 otevřela novou prodejnu v Pardubicích na místě do té doby působícího nezávislého knihkupce Razskazova. V březnu 2014 byla otevřena prodejna v Opavě a v říjnu 2014 v obchodním centru Campus Square v Brně. V roce 2014 zároveň ukončila provoz v Berouně.

Knihy Dobrovský

Firma Dobrovský se při budování sítě zaměřuje na obchodní centra. V roce 2013 převzala maloobchodní síť společnosti Nava. K říjnu 2014 provozuje 24 prodejen – otevřela prodejnu v Teplicích a v Praze na Smíchově.

Dobrovský (BETA)

Distribuce BETA Dobrovský provozuje 10 prodejen.

Knihkupectví Academia

Tato společnost provozuje 6 prodejen v Praze, Brně a Ostravě.

Knihcentrum

Maloobchodní síť patřící distribuci Pemic. V současné době provozuje celkem 9 prodejen. Jeho největší prodejnu se stal Dům knihy v Ostravě, který převzalo po společnosti Librex.

Librex

Maloobchodní síť, která měla významné postavení na severní Moravě a v roce 2013 ukončila svoji činnost z důvodu platební neschopnosti. Část původních prodejen provozují nadále její bývalí zaměstnanci, nyní jako nezávislí knihkupci.

Nakladatelský servis

Maloobchodní síť stejnojmenné distribuční společnosti, která v současné době provozuje 7 prodejen.

Knižní maloobchodní řetězce podle počtu provozoven v ČR k 1. 10. 2014

Provozovatel	MO značka	Celkový počet prodejen/ prodejny v OC	Velko- obchod
Kanzelsberger, a. s.	Kanzelsberger	50/14	ne
Dobrovský, s. r. o.	Knihy Dobrovský	24/ 16	ne
Karmelitánské nakladatelství, s. r. o.	Karmelitánské knihkupectví	15/ 0	ano
Kosmas, s. r. o.	Kosmas	15/ 5	ano
Pavel Dobrovský Beta, s. r. o.	Beta Dobrovský	10/ 5	ano
Knihcentrum.cz, s. r. o.	Knihcentrum.cz*	9 / 2	ne
Neoluxor, s. r. o.;	Neoluxor	25/20	ne
N. S. Centrum, s. r. o.	N. S. Centrum	7/ 0	ano
Academia	Knihkupectví Academia	6/ 0	ne

* Vlastnickou vazbou spadá pod knižní velkoobchod Pemic Books

b/ Internetová knihkupectví

Ve sledovaném období nedošlo k výrazným změnám ve struktuře a pozici jednotlivých internetových prodejců tištěných knih v ČR. Podobně jako v kamenném maloobchodě ani v elektronických prodejkách není na českém knižním trhu jeden dominantní hráč, jako je tomu například na Slovensku nebo v Polsku.

Nejnavštěvovanějším internetovým knihkupectvím zůstává Kosmas.cz provozovaný velkoobchodem Kosmas. Mezi dalšími hlavními hráči jsou nadále zastoupeny e-shopy dalších dvou hlavních knižních distributorů – Bux.cz (Euromedia) a Knihcentrum.cz (Pemic Books). Poměrně krátce po svém vstupu v únoru 2012 se mezi nejnavštěvovanější internetová knihkupectví zařadil Martinus.cz.

Kromě plnosortimentních e-shopů mají v České republice relativně významnou pozici také e-shopy některých nakladatelů, které nabízejí pouze jejich vlastní produkci. Jde především o firmy Grada Publishing, Albatros Media a Portál.

V červenci 2013 spustil svůj e-shop knižní řetězec Dobrovský. Po akvizici knihkupectví Barvič a Novotný firmou Kanzelsberger byl ukončen provoz jeho e-shopu Barvicnovotny.cz (firma Kanzelsberger provozuje svůj e-shop Dum-knihy.cz).

Podíl internetových prodejů na celkovém knižním maloobchodu činí cca 13–16 %. Poměrně velké rozdíly jsou u jednotlivých žánrů, u dětské literatury se tento podíl pohybuje pod 5 %, u naučné a odborné literatury se pohybuje v rozmezí 20–30 %. Dynamika růstu podílu internetových prodejů na celkovém knižním maloobchodu ve sledovaném období sice zpomalila, růst podílu internetových prodejů je ale z nemalé části determinovaný poklesem objemu prodeje v kamenných knihkupectvích.

Zdroj: SČKN, Kosmas, Palmknihy, Albatros Media

7/ Elektronické knihy v roce 2013

Situace na trhu e-knih ve světě

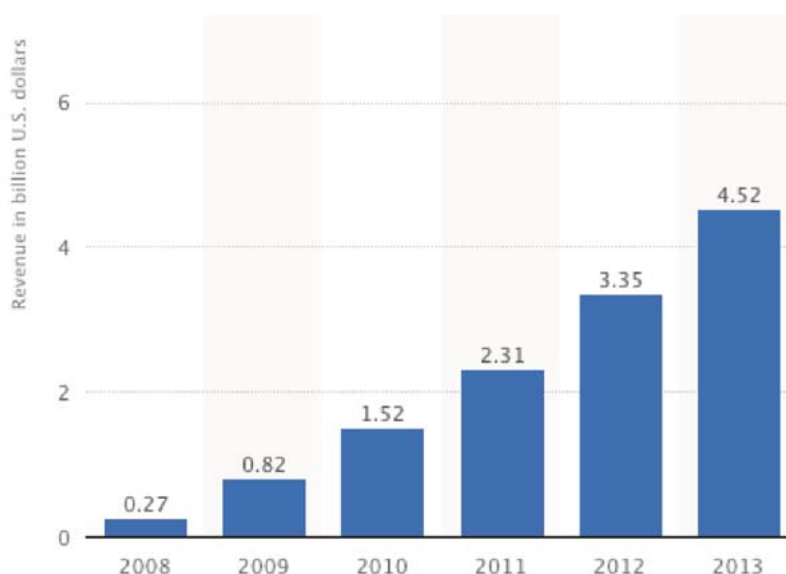
Stav trhu elektronických knih ve světě popisuje zpráva od Ruediger Wischenbart Content and Consulting z dubna 2014. Report je ke stažení na této adrese:

<http://www.wischenbart.com/page-4>

Podíly e-knih na trhu dle zemí:

USA^[1]

Objem celého knižního trhu činí v USA přibližně 15 mld. USD. Růst objemu podílu e-knih na trhu z hlediska obratu po letech zobrazuje následující graf:

Ostatní relevantní země^[2]

E-knihy tvoří následující podíl na trhu:

Velká Británie:	25 %
Německo:	10 %
Francie:	2,7 %
Španělsko:	3–5 %
Polsko:	1–2 % ^[3]

Velikost českého trhu e-knih

Elektronické knihy v roce 2013 prošly dalším růstem, přičemž jejich podíl na knižním trhu byl zhruba zdvojnásoben.

Odhadované prodeje v ČR:

Rok	Počet prodaných ks	Velikost trhu [mil. Kč]	Podíl na trhu knih [%]
2010	neměřitelné	–	0 %
2011	17 000	2	0,03 %
2012	200 000	24	0,38 %
2013	450 000	54	0,86 %
2014	1 000 000	120	1,67 %

Do výše uvedených statistik nejsou započítány:

- knihy, které byly rozdávány zdarma v rámci promoakcí jednotlivých distributorů;
- knihy, u kterých vypršela autorská práva a jsou rozdávány zdarma;
- knihy, které jsou rozdávány zdarma se souhlasem autorů;
- tituly v cizích jazycích, které byly zakoupeny u zahraničních distributorů.

Do statistik jsou naopak započítány prodeje českých knih uskutečněné zahraničními zákazníky – zejména slovenskými. Jejich podíl lze odhadnout na 5–10 % z celkových prodejů.

Průměr ceny elektronické knihy se dlouhodobě pohybuje kolem 120 Kč bez DPH, podíl na trhu byl počítán na základě tohoto údaje.

Elektronické knihy vydávalo v roce 2013 v ČR přibližně 220 nakladatelů, celková produkce do konce roku 2013 dosáhla přibližně 10 tis. titulů.

E-knihy jsou komerčně dodávány v následujících formátech:

- **ePUB** (standardizovaný formát umožňující čtenáři měnit velikost písma a přizpůsobovat se velikosti displeje). Tento formát může být chráněn proti nelegálnímu sdílení „tvrdým“ DRM od společnosti Adobe, případně sociálním DRM („vodotiskem“). ePUB se používá zejména pro beletrii.
- **Mobi** (formát vnitřní strukturou i funkcí podobný formátu ePUB určený pro čtečky Kindle). V ČR je chráněn pomocí sociálního DRM. Stejně jako ePUB se Mobi používá zejména pro beletrii.
- **PDF** (formát, který neumožňuje měnit podobu výsledného textu. Díky těmto vlastnostem není vhodný pro beletrii a na menší displeje). PDF lze chránit pomocí Adobe DRM či sociálním DRM. PDF je z výše uvedených důvodů vhodný zejména pro knihy se složitější sazbou, například odbornou literaturu.

Ostatní proprietární formáty – mezi ně patří například obsah od společností Fraus nebo Wooky.

Poměr stahování formátů e-knih:

- PDF: 24 %
- ePUB: 15 %
- Mobi: 61 %

(Do srovnání byly zařazeny jen ty e-knihy, které jsou prodávány ve všech třech formátech.)

Prodejci elektronických knih

Významnou roli na trhu v ČR hrají následující distributoři (podle abecedy):

- eReading
- Kosmas
- Martinus
- Palmknihy
- Wooky

Na českém trhu působí také další prodejci, kteří využívají infrastrukturu distributorů a zajišťují jen koncový prodej:

- Alza
- Datart
- eBux
- Knihcentrum
- Knihy.idnes.cz

Česky psané elektronické knihy jsou dostupné i prostřednictvím zahraničních společností. Knihy nyní prodávají:

- Apple
- Google

Na základě informací od nakladatelů lze odhadnout pořadí prodejců e-knih podle objemu takto:

- Palmknihy
- Alza
- eReading
- Kosmas

Čtecí zařízení

V ČR je v současnosti cca 0,5 mil. specializovaných čteček elektronických knih a více jak 1 mil. tabletů.

Mezi čtečkami mají největší podíl Kindle od společnosti Amazon a čtečky od firmy PocketBook. Podíl ostatních výrobců na trhu v ČR je marginální.

Porušování autorských práv

Jak již bylo zmíněno výše, tak v ČR je cca 0,5 mil. zařízení, které jsou určeny ke čtení e-knih, a další milion tabletů vhodných ke čtení. S tímto počtem je v příkrém rozporu počet prodaných knih, který dosáhl v roce 2013 450 tis. I když přičteme knihy zakoupené v zahraničí a knihy, které čtenář dostal legálně zdarma, výsledný nepoměr je zjevný a s velkou pravděpodobností je jeho příčinou nelegální sdílení knih.

Podle dostupných informací se zdá, že velká část nelegálního sdílení jde na vrub knihám, které nejsou legálně v e-podobě k dispozici.

Zdroj: SČKN, Palmknihy

8/ Audioknihy v roce 2013

Podobně jako u trhu s klasickými knihami tištěnými na papíře neexistují zatím objektivní čísla, která by popisovala stav a **vývoj trhu s audioknihami** v České republice. Níže uvedená čísla jsou odvozena z dílčích informací od subjektů působících na trhu s audioknihami a dají se považovat za **kvalifikovaný odhad**.

Nejvýraznějším trendem na trhu s audioknihami je přesun prodeje z fyzických nosičů k čistě digitální formě distribuce. Prodeje mluveného slova na CD nosičích dlouhodobě klesají a teprve od roku 2012 se pokles daří částečně kompenzovat digitálním prodejem, který je naopak na prudkém vzestupu. V roce 2013 ale nárůst prodeje elektronických formátů zatím pravděpodobně nedokázal kompenzovat pokles prodejů na CD a trh jako celek mírně klesl anebo přinejmenším stagnoval. V roce 2013 je objem trhu s audioknihami v koncových cenách bez DPH odhadován na 50 mil. Kč (+ 5 %) s podílem prodejů elektronických formátů okolo 25 %. Jde o skutečně prudký nárůst, v roce 2011 byl digitální prodej blízko nule, v roce 2012 se již přiblížil 10 %.

V celkových výsledcích roku 2014 by se mohl prudký nárůst elektronického prodeje projevit i na mírném celkovém růstu trhu. Podíl digitálního prodeje se odhaduje na 35–40 % a trh jako celek by měl narůst okolo 5 %, tj. na hodnotu kolem 55 mil. Kč.

Počet vydávaných titulů v letech 2013 i 2014 mírně roste a důležitým jevem je, že v mnohem větší míře vycházejí tituly ve formě audioknihy ve stejné chvíli nebo těsně po vydání knihy tištěné na papíře.

To je pro rozvoj celého trhu velice důležité, protože v minulosti vycházely ve formě audioknihy zejména již dříve osvědčené, klasicky tištěné knižní tituly. Šíře nabídky audioknih ale stále silně zůstává, na trhu je v roce 2014 cca 2 500 živých titulů mluveného slova.

Zdroj: SČKN, Audiotéka

9/ Přímá státní podpora literatury v letech 2007–2014

Granty udělované MK ČR [v 1 000 Kč]

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Česká beletrie	4 020	4 720	3 500	2 720	2 660	5 302	3 200	4 740
Překlady							2 000	2 340
Dětské knihy	620	600	465	585	700	1 080	800	920
Periodika	11 970	11 310	10 707	11 658	11 350	10 095	11 350	12 920
Sborníky	533	271	335	400	85	115	60	
Ostatní projekty / literární akce	5 780	7 210	3 129	4 440	3 397	1 702	4 590	6 080
Priority MK / Mimořádné dotace	2 100	2 434	2 740	7 820	5 055	4 302	200	1 200
Překlady českých knih	2 100	2 280	2 100	2 890	2 190	2 500	3 000	3 000
Česká knihovna	3 000	3 150	2 200	2 800	3 400	6 000	6 000	5 000
Celkem	30 123	31 975	25 176	33 313	28 837	31 096	31 000	36 200

Projekty všech grantových okruhů jsou dotovány v rámci výběrového dotačního řízení z prostředků vyčleněných z rozpočtu MK pro program „Kulturní aktivity“.

V tabulce jsou zahrnuty granty MK ČR v rámci několika grantových okruhů. Rozdělení jednotlivých částek přidělených v rámci jednotlivých grantových okruhů navrhuje několik odborných komisí jmenovaných MK ČR. Výjimkou z tohoto pravidla jsou Významné a mimořádné akce (tzv. *Priority MK*, od roku 2014 tzv. *Mimořádné dotace*). Byly zřízeny jako zvláštní program v r. 2010. Do tohoto programu byly zařazovány projekty na základě rozhodnutí porady vedení ministerstva (např. vydávání spisů českých klasiků, Česká knihovna, Svět knihy, Měsíc autorského čtení, KomiksFest apod.), avšak byly rovněž předkládány odborné komisi k vyjádření.

V roce 2012 byla zřízena samostatná komise pro přidělování dotací překladům do češtiny (*Překlady*). Granty v této oblasti byly dříve rozdělovány odbornou komisí společnou i pro knihy českých autorů.

Kapitola *Ostatní projekty / literární akce* zahrnuje velmi pestrou skupinu různých literárních setkání, seminářů, soutěží, akcí a cen.

Granty na vydávání *Sborníků* v roce 2014 přestaly být samostatnou položkou, byly přidělovány v rámci kapitoly *Česká beletrie*.

Údaje v tabulce uvádějí finanční objemy přidělené v rámci grantů MK v daném kalendářním roce. V oblasti knižních grantů jsou tyto částky vyplaceny jednak v rámci jednoletých grantů, ale také v rámci dvouletých grantů v následujícím roce. Například v roce 2013 rozhodly komise o 123 českých grantech, ale část prostředků byla vyplacena také v rámci 44 víceletých grantů přidělených v předchozích letech. Naopak jsou vyplaceny rovněž prostředky na víceleté granty přidělené v letech předchozích. Celkový objem finančních prostředků vyplacených v roce 2013 je následující:

Česká beletrie	3 690 tis. Kč
Překlady	1 775 tis. Kč
Dětské knihy	889 tis. Kč
CELKEM	6 354 tis. Kč

Z prostředků určených na podporu překladů českých autorů pak bylo v roce 2013 vyplaceno 1 995 tis. Kč.

Celkový náklad knih podpořených v roce 2013 činí 119 500 výtisků (jde ovšem o náklady uvedené v přihláškách pro granty). To představuje zhruba 0,7% celkové roční české titulové produkce a 0,4% všech prodaných knih. Průměrná dotace na jeden podpořený svazek pak činí 50 Kč (tedy asi 21% průměrné koncové ceny):

	Česká beletrie a literární věda	Překlady do češtiny	Dětské knihy a komiksy	Celkem
počet podpořených titulů	60	45	18	123
celkový náklad [výtisků]	47 160	48 015	24 354	119 529
průměrný náklad [výtisků]	786	1 067	1 353	972
dotace / výtisk	68 Kč	42 Kč	33 Kč	50 Kč
dotace / titul	53 333 Kč	44 444 Kč	44 444 Kč	48 780 Kč

Podíl dotací na celkové české knižní produkci 2013

Dotovaných titulů	0,7%
Dotovaných výtisků	0,42%
Podíl dotace na ceně knihy	21%
Průměrná dotace na svazek	50 Kč
Průměrná dotace na titul	48 780 Kč

Podíl dotovaných dětských titulů na celkové produkci dětských titulů a podíl dotovaných beletristických knih a knih z oblasti literární vědy na celkovém objemu těchto segmentů vychází takto:

Podíl dotovaných dětských knih	1,1%
Podíl dotovaných beletristických a literárněvědných knih	1,5%

Státní fond kultury

Od roku 2012 se k dalším možným donátorům v českém knižním prostředí po delší pauze opět připojil Státní fond kultury. Na projekty ze sekce *Ediční počin v oblasti neperiodických a periodických publikací* byly v roce 2013 vynaloženy cca 2 mil. Kč.

Zdroj: MK ČR, SČKN

10/ Knižní trh jako zdroj pracovních příležitostí v oboru v roce 2013

SČKN nemá k dispozici statistická data týkající se zaměstnanosti v oboru. Avšak pokud dokážeme odhadnout výkony knižního trhu a některé další parametry (např. průměrný rabat, průměrný překladatelský honorář, průměrná cena, průměrná mzda v daném odvětví atd.)^[1] a známe strukturu nákladů, můžeme alespoň hrubě odhadnout počet pracovních míst, které knižní trh poskytuje. Z takového odhadu pak vychází, že **český knižní trh poskytuje přibližně 10 650 pracovních míst:**

Nakladatelští pracovníci	3 400
Knihkupci a distributoři	3 400
Autoři	800
Překladatelé	600
Grafici a typografové	650
Polygrafičtí pracovníci	800

Jedná se o přepočtené plné úvazky a je zřejmé, že zejména autorské a překladatelské honoráře jsou rozděleny mezi mnohem větší počet subjektů, z nichž mnozí nejsou závislí pouze na příjmech z této činnosti.

Uváděná čísla pro rok 2013 jsou větší než ve zprávě za rok 2012. Toto zvýšení pramení zejména ze zpřesnění metodiky odhadu celkového obratu českého knižního trhu, počet pracovníků v jednotlivých oblastech knižního trhu se ve skutečnosti podle našeho odhadu meziročně příliš nezměnil.

Zdroj: SČKN

11/ Knižní periodika a internetové knižní projekty v roce 2013

Tištěná periodika o knihách

Knihami se v České republice zabývají jak specializované časopisy, tak kulturní rubriky či literární přílohy v médiích a časopisy ryze literární.

Celorepublikové literární časopisy: Tvar, Host, Literární noviny, A2, Čtenář

Novinové přílohy: Biblio, Salon

Časopisy věnované knihám: Knihy, Knižní novinky, K-revue

Specializované časopisy: Labyrint, Revolver Revue, LitENky, Psí víno, Weles, Babylon, H-aluze, Plav, Souvislosti, UNI, Analogon, Ikárie

Zdroj: SČKN

Nejnavštěvovanější české knižní internetové projekty

V níže uvedeném seznamu jsou:

- prodejci papírových, elektronických knih a audioknih
- informační a fanouškovské stránky
- knihovny
- producenti e-časopisů
- nakladatelské stránky

Žebříček obsahuje počty návštěvníků v měsíci září 2014.

Server	Září 2014	Obor
databazeknih.cz	700 000	info, fan
Kosmas.cz	540 000	papírové knihy
media.alza.cz	350 000	ostatní
knihy.abz.cz	350 000	papírové knihy
Bux.cz	340 000	papírové knihy
Neoluxor.cz	300 000	papírové knihy
mlp.cz	230 000	knihovny
mf.cz	200 000	ostatní
levneucebnice.cz	200 000	papírové knihy
nkp.cz	180 000	knihovny
KnihyDobrovsky.cz	180 000	papírové knihy
Martinus.cz	160 000	papírové knihy
Palmknihy.cz	150 000	e-knihy
eReading.cz	150 000	e-knihy
mzk.cz	120 000	knihovny
Floowie.com	110 000	časopisy
KnihCentrum.cz	110 000	papírové knihy
MegaKnihy.cz	110 000	papírové knihy
Publero.com	90 000	časopisy
cpress.cz	75 000	papírové knihy
DumKnihy.cz	75 000	papírové knihy
Audioteka.cz	70 000	audioknihy
knihy.idnes.cz	70 000	e-knihy
baila.net	65 000	info, fan

Server	Září 2014	Obor
grada.cz	60 000	papírové knihy
vkol.cz	60 000	knihovny
Albatrosmedia.cz	55 000	papírové knihy
legie.info	55 000	info, fan
techlib.cz	50 000	knihovny
melvil.cz	45 000	nakladatelství
iliteratura.cz	40 000	info, fan
rajknih.cz	35 000	e-knihy
fantasyplanet.cz	35 000	info, fan
ebux.cz	35 000	e-knihy
kjm.cz	35 000	knihovny
academia.cz	25 000	nakladatelství
kvkli.cz	25 000	knihovny
kniha.cz	20 000	papírové knihy
Argo.cz	20 000	nakladatelství
nakladatelstvi.hostbrno.cz	20 000	nakladatelství
Jota.cz	20 000	nakladatelství
kfbz.cz	20 000	knihovny
datobook.cz	20 000	e-knihy
kmo.cz	20 000	knihovny
fantomprint.cz	20 000	nakladatelství
fantasyshop.cz	10 000	papírové knihy
cervenaknihovna.com	9 000	info, fan
Radioservis-as.cz	9 000	audioknihy
knihovnice.cz	9 000	info, fan
pitaval.cz	8 000	info, fan
paseka.cz	7 000	nakladatelství
knihovna.plzen.eu	6 000	knihovny
bbart.cz	6 000	nakladatelství
Dominoknihy.cz	6 000	nakladatelství
KnihaZlin.cz	5 000	nakladatelství
mobaknihy.cz	5 000	nakladatelství
Albatros.cz	5 000	nakladatelství
Tympanum.cz	4 000	audioknihy
Euromedia.cz	2 000	nakladatelství
eKnihulka.cz	2 000	e-knihy

Zdroj: Similarweb.com, SČKN

12/ Možnosti vzdělávání v knihkupeckém a nakladatelském oboru v roce 2013

V České republice v současné době existují jen **čtyři střední školy**, které nabízejí střední vzdělávání pro knihkuppe a nakladatelské pracovníky:

1. Střední škola knih, Bzenecká 4226, Brno (denní i dálkové studium pro knihkupeckou a nakladatelskou činnost)
2. Střední škola knižní kultury, K Lučinám 2500, Praha 3 (specializace na knihkupeckou a nakladatelskou činnost)
3. Střední škola Náhorní, U Měšťanských škol 525, Praha 8 (jeden z oborů je věnován knihkupecké a nakladatelské činnosti)
4. Střední škola obchodu, služeb a řemesel a jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky, Bydlišského 2474, Tábor (jeden z oborů je věnován knihovnickým a informačním službám)

Zdroj: MŠMT ČR

Vysokoškolské vzdělání formou konkrétního oboru existuje na FF UP v Olomouci.

Obor má název *Česká filologie se zaměřením na editorskou práci ve sdělovacích prostředcích* a je vyučován na katedře bohemistiky. Jedná se o akreditovaný bakalářský obor s možností pokračování v téže specializaci na magisterském stupni. Z 50 procent se skládá z tradičních filologických disciplín a druhá polovina předmětů je zaměřena na nakladatelskou činnost a knižní kulturu.

Další VŠ již nabízejí pouze dílčí semináře:

V rámci vysokoškolského studia na **FF UK** v Praze lze navštěvovat výběrovou přednášku *Nakladatelská teorie* a semináře *Nakladatelská praxe* a *Příprava a vydávání e-knih* (přednášku i oba semináře vede V. Pistorius).

Na **FF MU v Brně** lze navštěvovat seminář *Čtenáři a čtení* (vede J. Trávníček).

Na **FSV UK v Praze** se nabízí semináře *Dějiny nakladatelství* a *Od Melantricha k Albatrosu* (vede J. Halada).

Univerzita Pardubice v rámci Historicko-literárních studií nabízí semináře *Editorská a nakladatelská práce* (vede A. Kudláč) a *Dějiny knižní kultury* a *Knižní ilustrace* (vede P. Panoch).

I další, zejména humanitní vysoké školy pak nabízejí jednotlivé semináře, které se týkají činností z oboru – nejčastěji to bývají právě základy redakční práce. Součástí nabídky výtvarných škol jsou i semináře o knižní typografii atp.

Zdroj: SČKN

13/ Knihovny v ČR v roce 2013

Prostor pro poskytování knihovnických a informačních služeb obyvatelům poskytuje zákon č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon), který rovněž vymezuje a přizpůsobuje legislativní úpravu oblasti knihovnictví požadavkům současného společenského i technologického vývoje.

Dle evidence vedené Ministerstvem kultury ČR bylo v roce 2013 v České republice **5 381 knihoven**.

Rok	2010	2011	2012	2013
Počet knihoven	5 415	5 408	5 401	5 381
Počet registrovaných čtenářů	1 430 929	1 461 870	1 449 560	1 430 170
Počet výpůjček	66 772 682	67 219 992	66 258 812	64 208 341
Počet zaměstnanců v knihovnách	5 127	5 030	5 387	5 235
Prostředky na nákup knihovního fondu v Kč	293 376 477	309 673 371	305 818 366	322 919 344

Dle výše uvedeného zákona tvoří systém knihoven v ČR:

- a) knihovny zřízené Ministerstvem kultury ČR (Národní knihovna ČR, Moravská zemská knihovna a Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana),
- b) krajské knihovny zřízené příslušným orgánem kraje,
- c) základní knihovny zřízené příslušným orgánem obce nebo jiným zřizovatelem,
- d) specializované knihovny.

Zdroj: Nipos, SČKN

14/ Knižní veletrhy v roce 2013

Nedílnou součástí knižního oboru jsou knižní veletrhy a nejrůznější knižní prodejní akce a festivaly. Mezi nejznámější patří Svět knihy Praha a Podzimní knižní veletrh v Havlíčkově Brodě.

Svět knihy Praha

Mezinárodní knižní veletrh a literární festival Svět knihy Praha patří mezi akce s celorepublikovým záběrem, které jsou zaměřeny na vyváženou komerční i kulturní prezentaci. Veletrh se koná od roku 1995 a je velmi populární mezi širokou čtenářskou veřejností. Doprovodný literární festival nabízí celou řadu programů – odborných seminářů a konferencí, ale i setkání se spisovateli a autorská čtení, prezentace nakladatelských domů, oceňování edičních a tvůrčích počinů. Probíhá každoročně v květnu.

Svět knihy Praha	2009	2010	2011	2012	2013
počet vystavovatelů	319	416	322	395	339
počet stánků	202	194	211	195	192
plocha (m ²)	3 291	2 930	3 016	3 239	2 984
počet návštěvníků	35 000	40 000	38 000	36 000	36 000

Podzimní knižní veletrh v Havlíčkově Brodě

Veletrh se v Havlíčkově Brodě koná od roku 1991. Jeho prvotním cílem bylo zprostředkování kontaktů mezi nově vznikajícími nakladateli a knihkupci. V průběhu let se k Podzimnímu knižnímu veletrhu přidružilo mnoho doprovodných programů, pořádaných kulturními institucemi jak z Havlíčkova Brodu, tak celostátního významu. Veletrh probíhá každoročně v říjnu. V roce 2010 vystavovalo 158 subjektů, jejichž knihy si prohlédlo 13 000 návštěvníků. V roce 2011 své knihy vystavilo 161 vydavatelů a přišlo 14 000 návštěvníků, v roce 2012 vystavovalo rekordních 170 vystavovatelů a přišlo 15 000 návštěvníků, což je zhruba stejně jako v roce 2013, kdy se veletrhu zúčastnilo 165 vystavovatelů.

Další knižní trhy

V září se koná v Lysé nad Labem spíše regionální Polabský knižní veletrh. V oboru vznikají rovněž nové prodejní akce. Od roku 2011 se koná Ostravský knižní veletrh. Na počátku června se pod širým nebem na pražské náplavce pod Rašínovým nábřežím v Praze pořádá knižní jarmark Knihex, který představuje menší nakladatelství a jejich produkci. Nejaktivnějším mezi menšími akcemi v oboru je v současnosti Tabook v Táboře, který se od roku 2012 úspěšně profiluje jako festival malých nakladatelů.

Zdroj: SČKN

15/ Kampaně a projekty propagující četbu knih v roce 2013

Aktivity na podporu vztahu k četbě knih a k literatuře jsou pro intelektuální rozvoj dnešní společnosti nezbytné. V poslední době často zmiňovaný trend nárůstu čtenářské negramotnosti inicioval vznik řady dlouhodobých projektů i jednorázových kampaní a festivalů. Některé akce se věnují jen specifickému okruhu literatury: básnické a recitační festivaly Ortenova Kutná Hora či Šrámkova Sobota, festival komiksu KomiksFest či sci-fi a fantasy Festival fantazie v Chotěboři. Jiné akce mají obecnější charakter:

Měsíc autorského čtení

Momentálně největší český literární festival, který se od roku 2000 pravidelně v období letních prázdnin rozrostl z Brna do Ostravy, Wroclavi a Košic a zároveň představuje i zahraniční autory.

Festival spisovatelů

Kořeny festivalu jsou spjaty s osobou Michaela Marche a sahají až do roku 1980. Od roku 1991 tento festival pravidelně na jaře prezentuje v České republice zahraniční autory.

Rosteme s knihou (rostemesknihou.cz)

Kampaň byla zahájena na podzim roku 2005 společností Svět knihy, a sice jako nekomerční aktivita založená na spolupráci s knihovny, školami, literárními časopisy i nakladatelstvími. Projekt je součástí mezinárodní skupiny EU Read.

Celé Česko čte dětem (celeceskoctedetem.cz)

Inspirací pro vznik projektu je obdobný úspěšný program Celé Polsko čte dětem spočívající v propagaci četby dětem rodiči každý den a nahlas. Kampaň doprovázejí další akce včetně zajímavě řešené televizní reklamy.

Čtení pomáhá (ctenipomaha.cz)

Projekt pomáhá rozdělit každý rok miliony korun na dobročinné účely. O tom, kdo pomoc obdrží, rozhodují dětská čtenářská komise. Každé dítě, které se zapojí do projektu, získá po přečtení některé ze seznamu vybraných knih kredit 50 Kč, který může věnovat na jeden z nominovaných dobročinných projektů.

Knihy – Závislost na celý život (sckn.cz)

Kampaň Svazu českých knihkupců a nakladatelů podporuje formou zajímavě řešených spotů význam četby a vztahu k literatuře.

Den nepřečtených knih (denneprectenychknih.cz)

Den nepřečtených knih je svátek čtení. Dle výzkumů internetového knihkupectví Martinus.cz má běžný Čech ve své knihovně 30 nepřečtených knih. Kampaň vyzývá k přečtení jedné z nich. Lze se také inspirovat čtenářskými tipy, jak číst a udělat si svůj Den nepřečtených knih každý den.

Listování (listovani.cz)

Projekt scénického čtení LiStOVáNí představuje každý měsíc nový titul a v zhruba hodinovém divadelním představení s rekvizitami, kostýmy a hudbou se snaží divákům představit knihu z nového úhlu.

Velký knižní čtvrtek (velkyctvrtek.cz)

Kampaň firmy Kosmas na podporu kvalitních knížek. K určitému podzimnímu a nově i jarnímu datu jsou v knihkupectvích i mimo ně propagovány vybrané kvalitní tituly, které se ocitnou na pultech během jednoho dne.

Děti, čtete? (meander.cz/detictete)

Festival čtení a divadla je spojený s výstavou originálů ilustrací a knih pro děti. Je určen školním třídám, školkám, rodičům a všem dětem. V průběhu festivalu se příběhy objevují nejen v podobě autorských čtení, ale i divadel a výtvarných workshopů. Nechybí ani filmy a hudební vystoupení. Festival pořádá nakladatelství Meander od roku 2010 vždy ke Dni dětí.

Knihománie (knihomanie.cz)

Kampaň firmy Euromedia Group, která na podzim roku 2013 současně v 250 českých knihkupectvích i mimo ně propagovala 22 vybraných titulů.

Praha – město literatury (prahamestoliteratury)

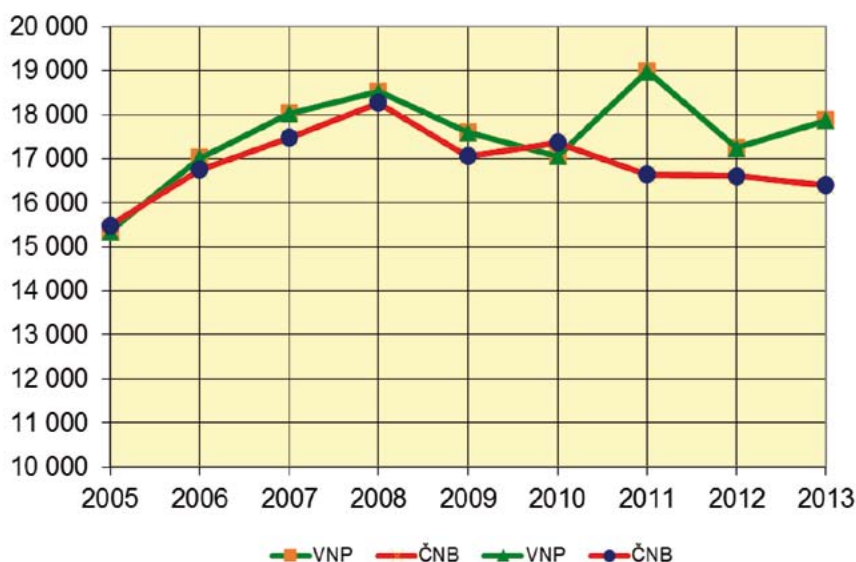
Projekt na podporu pražského literárního života, který vznikl v roce 2009 z iniciativy Městské knihovny v Praze a Českých center.

Zdroj SČKN

Kapitola 1

[1] Počet titulů vydaných v jednotlivých letech se zjišťuje velmi obtížně. Donedávna tato čísla vycházela z Výkazů o neperiodických publikacích (VNP), které každoročně vydává Národní knihovna (NK). Toto číslo však se skutečným počtem vydaných titulů koresponduje pouze částečně: udává počet neperiodických publikací, které v daném roce dorazily do Národní knihovny. VNP je vydáván vždy na začátku roku (únor, březen), avšak tituly starého roku proudí do NK silným proudem ještě do konce prázdnin. Do příštího VNP tak přepadává odhadem asi 30% roční produkce. Počty uváděné VNP, se proto vztahují k části produkce minulého roku, zato však nereflktují část produkce roku nového. Kromě toho se do nich započítávají rovněž tituly z tzv. šedé sféry, které se do katalogu NK jako knihy nedostanou (jedná se o různé nepublikované vysokoškolské a habilitační práce, výroční zprávy institucí a škol, katalogy a programy veletrhů a festivalů, katalogy aukcí, katalogy výstav, které nejsou distribuovány prostřednictvím knižního trhu, divadelní programy, komerční katalogy, firemní adresáře a seznamy inventáře, vč. přírůstků knihoven, nepublikované výzkumné zprávy, propagační materiály [turistické, politické – např. volební, obchodní], pozvánky, interní dokumenty apod.).

Pro přesnější odhad roční titulové produkce je proto lepší brát v úvahu počty titulů s daným vrocením, které jsou evidovány v katalogové databázi Česká národní bibliografie (ČNB). Oba dva zdroje vykazují určité rozdíly, které jsou markantní zejména v roce 2011 (ČNB: 16 639 a VNP: 18 985) a také v roce 2013:

Tento rozdíl vysvětlují pracovníci NK změnou metodiky zařazování titulů do ČNB v roce 2011, kdy se do databáze přestaly zařazovat tituly z tzv. šedé zóny (viz výše). Rozdíl obou čísel v roce 2013 zatím neumíme interpretovat.

Počet titulů v jednotlivých letech se časem mírně mění, tak jak knihovna zpracovává ještě opožděně dorazivší tituly. Tento příliv opožděných titulů časem slábne, přesto však kupříkladu od října 2012 do září 2013 vzrostl počet titulů s vrocením 2012 registrovaných v ČNB zhruba o 500. S podobným nárůstem počítá proto i odhad počtu titulů vydaných v roce 2013.

[2] Údaje v této tabulce se opírají o VNP z let 1993–2013 s výjimkou roku 1997, neboť VNP z tohoto roku údaje o překladech neobsahuje.

[3] Jednotlivé použité tematické oblasti byly vytvořeny spojením následujících jednotlivých kapitol VNP: Všeobecné knihy, beletrie – 1, 22, 23b, 25; Přírodní vědy: 12, 13, 14, 24; Společenské vědy, umění – 2, 3, 4, 8, 10, 11, 19, 20, 21, 23a; Technické vědy: 15, 16; Ekonomie, právo, politika: 5, 6, 7, 9, 17, 18.

Kapitola 2

[1] Výpočet odhadu objemu knižního trhu v roce 2013

Parametry:				
prům. knihkupecký rabat		34 %		
prům. rabat zahraničních knih		30 %		
prům. rabat učebnic		27 %		
Distribuce (v mil. Kč)	celk. tržby subjektu	tržby distribuce	tržby v DPC	poznámka
Euromedia – distribuce	668	600	909	r. 2012, odečten odhad MO obratu
PEMIC	529	529	802	7/2011–6/2012
Kosmas	400	349	529	odhad dle osobního sdělení za r. 2011
Pavel Dobrovský – Beta	199	172	260	7/2012–6/2013, odečten odhad MO obratu
Levné knihy	353	116	177	r. 2012, odečten odhad MO rabatu a ne-knižního zboží (50 %)
Nakladatelský servis	62	62	94	r. 2011
učebnice	210	209	286	NIXTA, Aleš Čeněk – odhad
další	217	172	261	NS Centrum, Karmelitánské, Krameriova aj. – částečně odhad a starší data
přímý prodej	110	110	138	počítáno 5 % obratu, diskont -20 %
Nakladatelé s vlastní distribucí:				
Euromedia – vlastní zboží	469	469	711	r. 2012
Albatros Media	450	450	682	vlastní sdělení
Grada	136	136	206	r. 2012
Reader's Digest	371	200	200	r. 2012, odečten odhad neknižního zboží
další	644	434	658	především odborná literatura – odhad
učebnice	178	122	167	Fraus a další – odhad
přímý prodej			-32	odečet rabatu (DPC -20 %) při 10% podílu
vzájemný přeprdej distribucí			-210	odhad
dovoz zahraniční literatury	400	400	571	Megabooks, Bohemian Ventures, ILC aj. – částečně odhad
vývoz literatury (Slovensko)	-100	-100	-145	odhad cca 2,5 % českého trhu
Celkem (v mil. Kč)	5 296	4 430	6 264	
Celkem v DPC s DPH 15 %			7 204	
Celkem po zaokrouhlení			7 200	
Odhadovaná chyba			±400	

Kapitola 4

[1] Databáze NK ČR registruje celkem 2 706 různých jmen nakladatelů, kteří vydali knihy v roce 2013. Z toho 1 726 (rok 2012: 1 647, rok 2011: 1 673) má přidělen vlastní kód nakladatele ISBN, ostatních 904 (rok 2012: 945, rok 2011: 1 032) vlastní kód nakladatele nemá. Některá z těchto jmen ovšem odkazují na stejný subjekt. Odstranili jsme proto všechny dvojznačnosti, na něž jsme přišli, zejména pak jsme opravili evidentní překlepy a pod jediný subjekt sjednotili:

- různě zapsaná stejná jména (např. *Svět knihy* a *Svět knihy: spol. s r.o.*)
- publikace různých útvarů téže vysoké školy (např. publikace nakladatelství Karolinum a všech fakult Univerzity Karlovy)
- publikace všech ústavů AV ČR (včetně nakladatelství Academia)
- publikace různých útvarů téhož orgánu státu (např. ministerstva, Národní památkový ústav) či regionální správy (např. městského úřadu)
- různojazyčné překlady názvu nakladatele (např. *Charles University* a *Univerzita Karlova*)
- různé imprinty, resp. nakladatelské útvary patřící jedné společnosti (*Albatros*, *Euromedia*)

Kapitola 7

[1] Zdroj: <http://www.statista.com/statistics/190800/ebook-sales-revenue-forecast-for-the-us-market/>

[2] Zdroj: Ruediger Wischenbart Content and Consulting z dubna 2014

[3] Zdroj: <http://goodereader.com/blog/e-book-news/polish-ebook-industry-on-the-rise>

Kapitola 10

[1] Odhad počtu pracovních míst je založen na následujících parametrech. Pokud je odhad příslušného parametru opřen o externí prameny, je ve třetím sloupci této tabulky uvedeno, o jaké se jedná. V ostatních případech jde o odhad parametru opřený o zkušenost. Samozřejmě se změnou každého parametru se výpočet počtu pracovních míst může poněkud lišit.

Celková tržba za knihy	7 200 000 000 Kč	<i>vyplývá z odhadu celkového objemu knižního trhu</i>
Počet výtisků vydaných za rok	27 600 000	<i>vyplývá z odhadů celkového objemu tržeb a průměrné ceny</i>
Poměr přeložených titulů na celkové produkci	36,7%	<i>VNP</i>
Průměrná cena knihy v roce 2013	240 Kč	<i>studie J. Trávníčka, vybrané číselné řady</i>
Počet titulů vydaných za rok	16 400	<i>ČNB</i>
Průměrný počet stran jedné knihy	223	<i>analýza údajů z databáze České knihy</i>
Podíl polygrafických nákladů na ceně	30 %	
Podíl mzdových prostředků na režijních nákladech nakladatelství	66 %	
Průměrný autorský honorář	7 %	
Průměrný překladatelský honorář za normostranu překladu	150 Kč	
Průměrný výtvarný honorář na titul	5 000 Kč	
Průměrná cena zlomu na titul	8 000 Kč	
Hrubý zisk nakladatelství	4 %	
Průměrná mzda v oboru	20 000 Kč	
Průměrný rabat	46 %	
Podíl ceny práce v polygrafii	50 %	
Velkoobchodní rabat při prodeji zahraničních publikací	40 %	